

„KEGYELEM DÖFÉS” – A KEGYELEM INTÉZMÉNYE ÉS AKTUÁLIS REFORMJAI

Absztrakt

A kegyelem jogintézményének alkalmazása és szükségessége hevesen vitatott kérdés volt mindig. Nincs ez máshogy napjainkban sem. Tanulmányunk fókuszában a kegyelem történeti- és eszmetörténeti fejlődésének bemutatása, valamint a jelenleg hatályos szabályozás ismertetése áll. Ezen keresztül szeretnénk rávilágítani a jogintézmény létjogosultságára modern igazságszolgáltatás keretein belül, ugyanis korszaktól függetlenül megállapítható, hogy bűncselekmények elkövetése kapcsán a helyes eljárás nem minden esetben a büntetés kiszabása és végrehajtása. A méltányosság elvének alkalmazása azonban számos etikai dilemmával és hangos társadalmi visszhanggal jár. Vizsgáltuk a jogi szabályozás alapjait a hazánkra nagy hatást gyakorló keresztény vallásban, illetve a demokratikus jogállami Magyarországot megelőző szocialista korszakban, eljutva a legújabb reformtörekvésekig, melyekből kitűnik, hogy messzire jutott a szabályozás fejlődése, azonban korántsem hézagmentes, így a továbbiakban maradtak nyitott, eldöntésre váró kérdések.

Kulcsszavak: büntetőeljárás, amnesztia, egyéni kegyelem, bűnbocsánat, reformtörekvések

BEVEZETŐ

A kegyelem, mind a közkegyelem és az egyéni kegyelem, intézménye mindig vitatott szerepet töltött be a jogrendszerekben, már a modern demokratikus államberendezkedések létrejötte előtt is.¹ A kegyelem, mint szó sokakban a megbocsátás szót, az Isteni kegyelmet és könyörületeséget szimbolizálja. Azonban időről időre felbukkan a közbeszédben, hogy a kegyelem világi intézményének nincs helye a modern jogban, ahol a bűn és a büntetés intézményei egymásból következnek.²

A laikusok által igazságtalannak vélt kegyelmi intézmény megítélése változó, és többek szerint eltörlést vagy megreformálást követelné nemcsak hazánkban, hanem külföldön is.³ Az 2024. évben ezen reformálás folyamata megkezdődött a jogalkotó részéről, mely szintén kritikai vizsgálatot igényel. A téma aktualitása pedig különös relevanciát biztosít a dolgozatnak. Ezen indítatásból határozták el a szerzők, hogy a témát körbejárják és a történelmi, etimológiai és jogi háttér bemutatásával megpróbálják megkeresni az intézmény létezésének okait, illetve a jogintézmény szabályozásában és a reformtörekvésekben felmerülő esetleges hibákat, ellenérzéseket feltárni.

1. KEGYELEM INTÉZMÉNYÉNEK JELLEMZŐI ÉS BÜNTETŐJOGI ALAPJAI

Az igazságszolgáltatás általános célja a hatályos büntetőtörvényi szabályozás szerint az elkövetők felelősségre vonása, további bűncselekmények elkövetésének megelőzése érdekében, mind a generál- mind pedig a speciálprevenció szintjén.⁴ Ezt a gyakorlatban a nem csupán egy tettarányos hanem az elkövető egyéni körülményeihez, a bűnösség fokához és egyéb körülményekhez mért büntetés kiszabásával éri el a jogalkalmazó.⁵

¹ GYÖRFI Tamás: *Méltóság a kisujjban*. In. *Visszhang*. LXVIII. évfolyam. 9. szám. Feltöltés: 2024. március 1. <https://www.es.hu/cikk/2024-03-01/gyorfi-tamas/meltosag-a-kisujjban-.html> (Letöltés dátuma: 2024. június 11.)

² BECCARIA, Cesare. *Büntett és büntetés*. 1967. Akadémiai Kiadó. Budapest. Szerző: Kádár Miklós. Szerk.: Hajdu Gyula. 6. kötet. 99-100.

Beccaria a büntetés mértékével szemben a büntetés elmaradhatatlan voltát emelte ki mint bűnelkövetést visszaszorító hatású eszköz. Szerinte a büntetés lényege, hogy mindenképpen kövesse a bűnt és minél rövidebb időn belül.

³ Újszó. *Az SaS a Kočnernek adott kegyelem eltörlését javasolja*. 2018. <https://ujsozo.com/kozelet/az-sas-a-kocnernek-adott-kegyelem-eltorleset-javasolja-0> (Letöltés dátuma: 2024. június 10.)

⁴ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

79. § A büntetés célja a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el.

⁵ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

Még a méltányosság intézményesített alkalmazása ellenére is előfordulhat, hogy a büntetőjogi felelősségre vonás túlzott szigorral méltánytalan végkimenetelhez vezet.⁶ Ezen hibák kiküszöbölésére alkotta meg különböző történeti múlttal rendelkező jogintézmények felhasználásával, átszabásával és modernizálásával a jogalkotó például a fellebbviteli bíróságok eljárását, rendkívüli jogorvoslati lehetőségeket, független bíróságok és többek között a kegyelem intézményét is.

Több ezen jogállami garanciák közül alkotmányos, alapjogi védetségben részesül,⁷ kiemelve fontosságukat. A kegyelem a büntethetőségi akadályok és a mentesítési módok között is feltüntetésre került.⁸ A Büntető Törvénykönyvben (Btk.) a büntethetőséget megszüntető okok között jelenik meg, mint akadály és a 104.§ pedig a kegyelmi mentesítést határozza meg:

„104. § (1) A kegyelmi jogkör gyakorlója az elítéltet kegyelemből mentesítésben részesítheti akkor is, ha e törvény szerint ennek egyébként nincs helye.
(2) A kegyelmi mentesítésben részesített személy a büntetőjogon kívüli hátrányos jogkövetkezmények szempontjából büntetlen előéletűnek tekintendő.”⁹

Ezzel igyekszik a jogalkotó a törvényben biztosítani az igazságosság elvének érvényre juttatását és az esetleges méltánytalanság kiküszöbölésére az elkövetővel szemben az eljárás lefolytatása, a büntetés kiszabása, illetve végrehajtása annak ellenére, hogy a tényállásszerű, társadalomra veszélyes és bűnös magatartás elkövetése ténylegesen megtörtént biztosítani a kegyelmi intézmény igénybevételének lehetőségét.¹⁰

A Btk. ezen fent említett szakasza a kegyelem gyakorlójának hatáskörébe utalja az erről való döntést. A kegyelemben részesített személyt ilyen szempontból mintegy *tabula rasa*¹¹ helyzetbe hozza, ugyanis a kegyelmi mentesítést követően büntetlen előéletűnek kell a mindennapokban tekinteni. „*A tiszta lap nem érdem, hanem ajándék.*” - szól az idézet, mely önmagában kifejezi, hogy a kegyelem központi eleme nem az érdemlegesség és a rászorgálás, hanem egyfajta ajándékba adott lehetőség, mellyel a megajándékozott élhet és újrakezdehet, már tiszta lappal.¹²

Ez az állami kegyelmi intézmény alkalmazása során is mintegy ajándék, avagy kiváltság, és nem pedig mint érdem jelenik meg. A kegyelmi jog alkalmazása ugyanis az állam „kegyesség” során a büntetőjogi igényének érvényesítéséről való lemondásban testesül meg.¹³ Az állam a *ius puniendi*¹⁴ monopóliumával élve a jogállam fontos garanciális sarokkövet.

Az állam, mint a büntető főhatalom az intézményeire (bírók) átruházva ezen hatalom részjogosítványait gyakorolja ezen jogát, így maga az állam ezen igényéről le is mondhat, amennyiben –

80. § (1) A büntetést az e törvényben meghatározott keretek között, céljának szem előtt tartásával úgy kell kiszabni, hogy az igazodjon a bűncselekmény tárgyi súlyához, a bűnösség fokához, az elkövető társadalomra veszélyességéhez, valamint az egyéb enyhítő és súlyosító körülményekhez.

⁶ BARTOS Blanka: *Az államfői kegyelem a 21. században – A kegyelmi intézmény lehetséges reformjai.* In. *Jog Állam Politika.* 2020. 2. szám. 153-168.

⁷ Magyarország Alaptörvénye XXVIII. cikk

(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el. (bírók függetlensége, tisztességes eljárás)

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. (jogorvoslati jog)

⁸ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 25§, 99.§

⁹ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 104.§

¹⁰ HADHÁZI Dávid. *A kegyelem, mint büntethetőségi akadály létjogosultsága.* In. *Miskolci Jogi Szemle.* 2018. 13. évfolyam, 2. szám 2. kötet. https://www.mjsz.uni-miskolc.hu/files/egyeb/mjsz/20180202/11_hadhazidavid.pdf 142-143.

¹¹ TURCSIK Ferenc: *Tabula rasa, avagy a semmi is valami.* In. *Ha kicsi leszel...* 20. szám. 2010. február 1. <https://www.parokia.hu/archivum/kozossag/szam/18/cikk/279/> (Letöltés dátuma: 2024. május 2.)

A tabula rasa a tiszta lap, mely az új kezdetet szimbolizálja.

¹² TURCSIK. *i.m.*

¹³ 31/1997. (V. 16.) AB határozat Indoklás I.

¹⁴ HORGOS Livia. *Gondolatok a ius puniendi jogállami tartalmáról.* In. *Miskolci Jogi Szemle.* 2019. 14. évfolyam. 2. különszám. 1. szám. https://www.mjsz.uni-miskolc.hu/files/6567/37_horgoslivia_t%C3%B6rdelt.pdf 383.-393.

A ius puniendi mint a hatalom természetes adottsága a büntetéshez való jog megtestesülése. A modern demokráciákban ez az államnak azon joga, mely az alapján képezi a büntetőjog állami intézményesítésének.

jogállami keretek között – ezen igényével nem kíván élni.¹⁵ Ennek a lemondásnak kereteit testesíti meg a kegyelem és különböző típusai, eljárási folyamatai.

2. A KEGYELEM FAJAI

A kegyelem intézményét két fő csoportosítási elv alapján lehet elhatározni és kategorizálni. Egyrészt megkülönböztethetjük a különböző kegyelemtípusokat aszerint, hogy időben, az eljárási rend szerint mely szakban történik. Másrészt elhatárolhatjuk a kegyelmezettek száma szerint is. Ezen alpont célja a különböző csoportok bemutatása és elhatárolása, nem pedig a jelenlegi magyar jogi szabályozásban való elmélyedés. A magyar jelenlegi szabályozási hátteret tüzetesebben az elkövetkező fejezetek fogják taglalni.

A két fő kategorizálási csoporton belül több szempont alapján is megkülönböztethetők a kegyelem típusai. A büntetés elengedésének terjedelme szerinti nézőpontból sajátos jelenség még a részleges kegyelem intézménye, tekintve, hogy csak a büntetés egy részére vonatkozik. A mérték meghatározása a kegyelmi jogkört gyakorló szerv, illetve személy diszkrecionális jogköre.¹⁶ Differenciáló szempont továbbá, hogy a kegyelmi eljárás lefolytatása tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés esetén kötelező, más esetekben opcionális.¹⁷

Több szakaszban – az eljáráshoz viszonyítva – felmerülhet a kegyelem intézményének alkalmazása. Eszerint három csoportra bontható a kegyelem időbeli elhatárolást szerint: eljárási kegyelem, végrehajtási kegyelem és a kegyelmi mentesítés.¹⁸

Az eljárási kegyelem (*abolitio*) során a büntetőeljárás lefolytatását akadályozzák meg. Ilyenkor a kegyelmi döntés az eljárás alatt kerül meghozatalra, így a bűnösség megállapítására és szankció kiszabására már nem is kerül sor. Az eljárási kegyelem szabályozása a büntetőeljárásjog szabályozási körébe tartozik.¹⁹ Az eljárási kegyelem során a bűnelkövető egyes illetve több cselekményére vonatkozóan is megállapításra kerülhet.

A kérelmező személye az eljárási szaknak megfelelően változik. Egyes bűncselekmény büntethetőségének eljárási kegyelem általi megszüntetése esetén a többi, egy eljárásban bírált cselekmény esetében büntethető az elkövető.²⁰ Ilyen általában a később is említésre kerülő közkegyelem esetén jellemző, amivel a konkrét cselekménye alól mentesül az elkövető nem pedig személye alapján.

A végrehajtási kegyelem (*adgradatio*) esetén a kiszabott büntetések és alkalmazott intézkedések végrehajtására nem lesz lehetőség.²¹ Ezáltal, a büntetőeljárásban a bíróság már megállapította az elkövető bűnösségét és megfelelő büntetést vagy intézkedés is kiszabott és ennek végrehajtását elrendelte, azonban a kegyelmi döntés értelmében ez nem lesz végrehajtható. E kegyelem megadása – jogrendszerrel függően – történhet egy testület, egy személy vagy a parlament által is.²² A végrehajtási kegyelem önmagában nem foglalja magában a mentesítés intézményét, ennek igénylése külön eljárásban kerül meghatározásra, melyek indítványozni kell, nem automatikusan jár a végrehajtás mellé.²³

¹⁵ HORGOS Livia. *Az állam büntetőhatalma és a gyanú változásai a megalapozástól a remélt bizonyosságig*. In. *Magyar Jog*. 2020. 67. évfolyam. 3. szám. 155.-161.

¹⁶ PETRÉTEI József. *A köztársasági elnök kegyelmezési jogáról*. In. *Az államfő jogállása III. PPKE JÁK*. 2014. <https://real.mtak.hu/17303/1/kegyelem-1.pdf> 5.

¹⁷ 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról (Bv.tv.)

46/A. § (1) *A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt esetben e törvény rendelkezései alapján hivatalból kegyelmi eljárást (a továbbiakban: kötelező kegyelmi eljárás) kell lefolytatni.*

¹⁸ NAGY Anita. *A kegyelmi eljárás és a szabadságvesztés félbeszakítása*. In. *Miskolci Jogi Szemle*. 2015. 10. évfolyam. 2. szám. https://www.mjsz.uni-miskolc.hu/files/egyeb/mjsz/201502/5_nagyanita.pdf 30.

¹⁹ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról CX. Fejezet *Kegyelem a büntetőeljárásban*.

²⁰ Jogtudományi Közlöny. 1964. október. 10. szám. In. *Arcanum*. https://adt.arcanum.com/hu/view/JogtudomanyiKozlony_1964/?query=elj%C3%A1r%C3%A1si+kegyelem&pg=597&layout=s 554.

²¹ MIKLÓS Dénes. *Jog tudnivalók ABC-je*. In. Boldizsár Iván. (szerk.) *A Magyar Hírek Kincses Kalendáriuma*. 1973. https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarHirekKincsesKalendariuma_1973/?query=v%C3%A9grehajt%C3%A1si+kegyelem&pg=323&layout=s p.322

²² PETRÉTEI. *i.m.* 3.

²³ PETRÉTEI. *i.m.* 17.

A kegyelmi mentesítés során az elkövető mentesül a bíróság által jogerősen megállapított hátrányos jogkövetkezmények alól.²⁴ Ez a büntető anyagi jogban jelenik meg elsősorban a szabályozásban, így a Büntető törvénykönyv határozza meg ezen hátrányos jogkövetkezmények alóli mentesülés lehetőségét.²⁵ Az eljárási és a végrehajtási kegyelem közötti különbség meghatározása leginkább jogtudományi jelentőségű, ugyanis ezen jog a magyar rendszerben mindkét formában az Országgyűlés vagy a köztársasági elnök jogköre. A mai Alaptörvényből ugyanis nem tudunk arra következtetni, hogy ezen két intézmény megosztott lenne, ezt csupán az egyéb eljárási és más, alacsonyabb rendű szabályozás differenciálja.²⁶

A mai jogrendek rendszerint a mentesítettek száma lapján már a jogalkotói síkon is különbséget tesz az egyéni kegyelem és a közkegyelem (másnéven amnesztia).²⁷ Ezen két fő csoport elhatárolása nagy jelentőséggel bír a jogtudományban és a mindennapokban is. Jelen dolgozat célja a kegyelem intézményének, elsősorban egyéni kegyelmi oldalának bemutatása és problematikájának felvetése, azonban a megértés érdekében megkerülhetetlen a két intézmény elhatárolása és rövid összevetése.

A közkegyelem nem más, mint a kegyelmezési jogkör egy nagyobb embercsoportra való tekintettel általános szabályozás, mely keretében jogellenes cselekmények büntethetőségének megszüntetése körében törvény keretében, közhatalmi aktussal jön létre.²⁸ Jelenleg ezt a hatáskört Magyarországon az Országgyűlés gyakorolja.²⁹

A döntés a legfőbb népképviselői szerv kizárólagos hatásköre törvényalkotási eljárás alapján, a kérdés tiltott népszavazási tárgyú.³⁰ A politikával való szoros kapcsolat vitathatatlan, a megbocsátás eszközével főként nagyobb, forradalmi változások esetén él az arra jogosult államhatalmi szerv (mint ahogyan az 1963-ban történt az 1956-os forradalom résztvevői kapcsán).³¹

Az amnesztia intézménye – az egyéni kegyelemmel szemben – leginkább szimbolikus vagy politikai jelleggel bír, leginkább konfliktusos idők lezárását követően, ama politikai gesztusként szokták elrendelni.³² Politikaközelségét az is mutatja, hogy az Országgyűlés döntési jogköre az amnesztia elrendelése, amely nem független, hanem politikai és népképviselői szerv.

Az egyéni kegyelem egy megadott természetes személy, nem pedig – a közkegyelem intézményével szemben – egy konkrét bűncselekményt megvalósító, több emberre vonatkozó kegyelmezés. Az egyéni kegyelem az államfő jogköre bizonyos megkötésekkel, amelyet egy konkrét ügyben, egy konkrét személynek lehet megítélni.³³ Ezzel a kegyelmi formával foglalkozik a dolgozat, történetét és szabályozásának hátterét a későbbiekben tárgyalja részleteiben.

3. KEGYELEM A VALLÁSBAN

A modern korban a vallási kegyelem már nem függ oly nagy mértékben össze az állami kegyelemmel, mint a középkorban és az újkor hajnalán, azonban kétségtelen, hogy az intézményt ma is átfedik a vallási hagyományokhoz hasonló szakrális vonások. Ebben az alfejezetben a vallási kegyelem rövid bemutatásával felvázoljuk az esetleges hasonlóságokat és különbségeket, mely elhatárolásra szorul a téma mélyebb megértéséhez.

Vallási értelemben a kegyelem az istenfélelemből ered és Istenhez kötődik. Az Ószövetség zsoltára szerint:

„Öröktől fogva örökké tart az Úr kegyelme azok iránt, akik félik őt.”

Tehát a kereszténységben a kegyelem nem egy ingyenes intézmény, hanem egy olyan ajándék, amelyet Isten azoknak ad, akik rászolgáltak.³⁴ Ilyen szempontból a már korábban említett „A tiszta lap nem érdem, hanem

²⁴ HADHÁZI. *i.m.* 134-135.

²⁵ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 104.§

²⁶ PETRÉTEI. *i.m.* 3.

²⁷ NAGY. *i.m.* 30.

²⁸ PETRÉTEI. *i.m.* 1.

²⁹ Magyarország Alaptörvénye 1. cikk (2) bekezdés j) pont

³⁰ Magyarország Alaptörvénye 8. cikk (3) bekezdés j) pont

³¹ VÁCZI Péter: *Kegyelem! A közkegyelem intézményéről és a semmisségi törvényekről.* In. *Tanulmányok a 70 éves Bihari Mihály tiszteletére.* 2013. <https://dfk-online.sze.hu/images/egyedi/bihari/v%C3%A1czi.pdf> 553-557.

³² NAGY. *i.m.* 30

³³ PETRÉTEI. *i.m.* 1.

³⁴ Érted vagyok. 1995. október 6. évfolyam. 5. szám. In. *Arcanum.*

https://adt.arcanum.com/hu/view/ErtedVagyok_1995/?query=kegyelem+fogalma&pg=135&layout=s.8

ajándék.” elvnek megfeleltethető, amely kihat a Btk. kegyelmi mentesítés intézményére is, amelyben a korábban elítélt büntetlenként, egy új esélyt kapva élheti az életét tovább.

A kegyelmesség a Bibliában az egyik legfőbb erényként jelenik meg, melynek – mint minden más erénynek – a tökéletes forrása Isten. Az Ószövetség kétszázötven alkalommal tartalmazza valamilyen tiszta vagy ragozott formában a kegyelem szót, ezzel is mutatva fontosságát.³⁵ Isten megbocsátásának és irgalmának jele, mellyel tanítja az embereket és terelgeti őket útjukon. Az isteni kegyelem – az Isten haragjával szemben – megváltást hoz, mely bosszú akár halálhoz is vezethet. Ennek ékes példája Noé bárkájának története az Ószövetségben:

„És monda az Úr: *Eltörlöm az embert, akit teremtettem, a földnek színéről; az embert, a barmot, a csúszómászó állatokat és az ég madarait; mert bánom, hogy azokat teremtettem. De Noé kegyelmet talála az Úr előtt.*”³⁶

Ahogy a történet is mutatja, Noé életének megmentője az isteni kegyelem volt. Ez nagyban meghatározza a mai kegyelem intézményi eszméjét is, melynek során megmentjük a börtönben (Bibliai átvitt értelemben a pokolban) lévő vagy arra a sorsra jutandó embert.

A bűnbánat intézménye a katolicizmusban szintén nagy jelentőségű, melynek során a pap szavai (Isten üzenetét közvetítve) feloldozzák az embert, mellyel bűnbocsánatot, azaz kegyelmet nyer. A gyónás ezért is nevezhető „kegyelemteljes” szentségnek, mely a hét szentség közül az ember életében kiemelt szerepet játszik.³⁷ Azonban a többi szentség, például keresztkelés³⁸ vagy utolsó kenet is a bűnök alól való feloldozást helyezi középpontjába. A bűnbocsánat, azaz a gyónás ekképpen hasonlóságokat mutat az egyéni kegyelemmel, ahol az állam a konkrét cselekmény (ez esetben meggyónt bűn) feloldozást nyer.

Ezek alapján megállapítható, hogy bár a büntető jogrend élesen elválik a modern jogállamokban a keresztény intézményektől, azonban történetiségüket tekintve megőrizte a mai jogrend is a kereszténység motívumokat és ezeket demokratizálta, szekularizálta a jogalkotó.

4. SZOCIALIZMUS GYAKORLATA

A szocialista korszakban legfőképpen a rendeleti jogalkotásnak tulajdonított nagy jelentőséget az állampárt, ennek ellenére mind a magánjog, mind a közjog területén ezen időszakban került sor a nagyobb volumenű kodifikációkra. A kommunista uralom alatt született az 1950. évi II. törvény (továbbiakban Btá.), az 1961. évi V. törvény (továbbiakban Btk I.), illetve az 1978. évi IV. törvény (továbbiakban: korábbi Btk.)³⁹

Mindhárom törvény a hatályos szabályozásunkkal egyetemben- a büntethetőséget megszüntető okok között említi a kegyelem jogintézményét. Mindhárom jogszabály foglalkozott a halálbüntetés kegyelemből való átváltoztatásának esetkörével. A Btá. szerint, ekkor a halál helyébe akár fő-akár mellékbüntetés léphetett; a Btk I. már konkrétabban határozta meg, hogy a halálbüntetést kegyelemből életfogytig tartó vagy 20 évig terjedő szabadságvesztés válthatta ki. A bíróság ekkor szintén utólag határozott a büntetés kiszabásáról- a vagyonekobzás kivételével.

A korábbi Btk. hatálya már átnyúlt a jogállami időszakra, a halálbüntetés eltörlésére az Alkotmánybíróság határozatával már a fordulat évében, 1990-ben sor került, azonban a szabályozás nem foglalt magában olyan korlátokat, mint a megelőző büntetőtörvények vonatkozásában, a kegyelmi jogkör a lehető legtágabb körben érvényesülhetett.⁴⁰

A kegyelmezési jog személyi hatálya mind magánszemélyeket, mind nagyobb társadalmi csoportokat érinthetett. A Btá. a kegyelmi mentesítést és az eljárási kegyelmet említi, viszont a halálbüntetés esetében például a végrehajtandó büntetés enyhíthető. A Btk. I. a büntethetőséget megszüntető okok és a végrehajthatóságot kizáró okok között szabályozza, de lehetőséget ad a kegyelmi mentesítésre is. Ezen szabályozási elveket a korábbi Btk. is fenntartotta.

³⁵ Szent Biblia – Ószövetség könyvei https://www.istenkereso.hu/letoltesek/biblia/Oszovetseg_2011_7.pdf

³⁶ Szent Biblia – Ószövetség Mózes Könyve 6. 7. 10.

³⁷ HAFENSCHER Károly. *Gyónás és a cethal. A bűnbánatról és a feloldozásról – hitvallási irataink alapján. Evangélikus Élet.* 2022. június 30. <https://www.evangelikus.hu/hireink/teologia/gyonas-es-a-cethal> (Letöltés dátuma: 2024. március 29.)

³⁸ *Az ösbüntől való megszabadítás jelképe, a gyermek bűnősként születik, azonban a keresztségben újjászületik és tiszta lappal kezdhet Isten kegyelméből.*

³⁹ 1950. évi II. törvény a büntetőtörvénykönyv általános részéről, 1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről, 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről

⁴⁰ 1978. évi IV. törvény. Indokolás.

A Btá, a Btk. I., illetve korábbi Btk. szerint az egyéni kegyelmezés jogát a kollektív államfői testület, a Népköztársaság Elnöki Tanácsa (NET) gyakorolta. A szabályozások alapján a jogosítvány az egyéni kegyelem jogára terjedt ki, az amnesztia-adás ugyanúgy a legfőbb népképviselői szerv hatáskörébe tartozott. Azonban a gyakorlati alkalmazás számottevően eltért az elmélettől, ugyanis helyettesítő jogkörben a NET is dönthetett a kérdésben.⁴¹

A kegyelem vonatkozásában számos precedensértékű bírósági határozat⁴² is született, így levonhatjuk azt a következtetést, hogy a jogintézmény, ha nem is teljesen függetlenül a politikától – ténylegesen alkalmazásban állt. Ezek is mutatják, hogy még a koncepciók perekben bővelkedő, a tisztességes eljárást a gyakorlatban sokszor nem követő jogélet dacos évtizedeiben, mind a keményebb, mind a puhább diktatúra időszakában fontosnak tartotta a jogalkotó a méltányosság elvének megfogalmazását az igazságszolgáltatásban, illetve a méltányosság látszatának fenntartását a hatályos jogszabályokban.

5. JELENLEG HATÁLYOS MAGYAR SZABÁLYOZÁS

A jelenleg hatályos szabályozás szerint a kegyelemnek szintén több fajtája különböztethető meg. Már az Alaptörvény differenciál a közkegyelem és az egyéni kegyelem között és ezek meghozatalának jogkörét és külön hatalom számára biztosítja.⁴³ Ezen belül az eljárási és a végrehajtási kegyelem, illetve kegyelmi mentesítés a büntetőjogban, büntető eljárásjogban is külön jelentéstartammal került felruházásra.⁴⁴

A 2012. évi C. törvény a büntethetőséget megszüntető okok között tünteti fel. A közkegyelem során, mint ahogyan már korábban említésre került, az Országgyűlés törvényalkotási eljárás keretében dönt elkövetői csoportok felelősségre vonásának, illetve a részükre meghatározott büntetések végrehajtásának mellőzéséről.⁴⁵ A közkegyelem kivételes eljárás, a döntés meghozatalában az Országgyűlés nem utasítható, valamint az alaptörvényi szabályozás és a döntés törvényi jogforrási szintjének köszönhetően a rendelkezés nagy súllyal bír.⁴⁶ Azzal, hogy az Alaptörvény ezen döntés meghozatalát az Országgyűlés normatív jogalkotási hatáskörébe utalja, a népképviselői és szimbolikus jelleget akarja biztosítani. Ezáltal, hogy a döntés átpolitizáltabb jelleget ölt, ezzel akarta biztosítani a jogalkotó, hogy a döntés meghozatala társadalmilag szélesebb körben elfogadottabb legyen.

Az egyéni kegyelmezés jogát a köztársasági elnök gyakorolja, ennek vonatkozásában nem utasítható, döntését saját szabad belátására alapozva hozza meg. Az előterjesztések és az abban foglalt dokumentumok tartalma csupán orientálja döntése meghozatalában, de jogilag nem köti. Az eljárás kérelemre vagy hivatalból is indulhat. A kérelmet a terhelt/elítelt, a védője, törvényes képviselője, illetve hozzátartozója nyújthatja be.⁴⁷ A kérelem benyújtásának ténye nem zárja ki a büntetés végrehajtásának megkezdését, ezt különös esetben a hatáskörrel rendelkező parlamenti államtitkár írhatja felül.⁴⁸

Fontos a kegyelmi döntés meghozatalának megalapozottsága, ezért az előterjesztőnek részletesen tisztában kell lennie az elkövetett bűncselekmény körülményeivel és az elkövető társadalomra veszélyességével, így a legfőbb ügyész és az igazságügyi miniszter számára széles körben biztosított az adatbázisokhoz való hozzáférés. Az adatok birtokában az előterjesztő igazolni tudja az államfő számára a kegyelem gyakorlásának szükségességét, a büntetés végrehajtásának méltatlan voltát. Eljárási kegyelmet az államfő az ügydöntő határozat meghozataláig, végrehajtási kegyelmet a még végre nem hajtott és taxatív

41 HORVÁTH Attila. *A Népköztársaság Elnöki Tanácsa*. In: *Jog Állam Politika*. 2022. 14. évfolyam, 2. különszám. https://epa.oszk.hu/03000/03010/00029/pdf/EPA03010_jog_allam_politika_2022_ksz_2_197-206.pdf 204-205.

42 Ilyen volt például a 39/1991. (VII. 3.) AB határozat a közkegyelem gyakorlásáról valamint 47/2007. (VII. 3.) AB határozat is.

43 Magyarország Alaptörvénye 1. cikk és 9. cikk

44 GÁL István László. *A köztársasági elnöki kegyelem jogintézményének múltja és lehetséges jövője* In: *Az Új Btk*. 2024. február 12. <https://ujbtk.hu/prof-dr-gal-istvan-laszlo-a-koztarsasagi-elnoki-kegyelem-jogintezmenyenek-multja-es-lehetseges-jovoje/> (Letöltés dátuma: 2024. június 2.)

45 VÁCZI: *i.m.* 553.

46 PETRÉTEL: *i.m.* 2.

47 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról 858.§

48 Igazságügyi Információk. *Tájékoztató az általános kegyelmi eljárásról*. 2024.

<https://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/tajekoztato-az-altalanos-kegyelmi-eljarasrol> (Letöltés dátuma: 2024. június 3.)

meghatározott büntetések esetén adhat. A kegyelmi mentesítés során a nyilvántartásból való törlésen kívül a köztársasági elnök mentesíti az elkövetőt az elítéléshez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alól.⁴⁹

Az államfő ezen jogosítványa azonban nem kizárólagosan gyakorolható, ugyanis a vonatkozó alaptörvényi rendelkezés a miniszter ellenjegyzését fűzi érvényességi kritériumként a diszkrecionális jogkörben meghozott döntéshez, politikai felelősséget vállalva, ugyanis a köztársasági elnök függetlensége⁵⁰ miatt az esetleges korlátlan önkényes eszközt biztosítana, melynek ellensúlya nem lenne. A miniszter ellenjegyzésének hiányában a kegyelmi eljárás véget ér, azonban ez nem akadályozza meg a kérelem újbóli benyújtását a későbbiekben.⁵¹

A köztársasági elnök – ahogy az előző bekezdések kitértek rá – az erre vonatkozó kérelem vagy előterjesztés nélkül nem gyakorolhatja a kegyelmezési jogát. Ez a jogintézmény gyakorlásának jogállami korlátja, a jogbiztonság szempontjából szükséges korlátozó megoldás.⁵²

A kegyelem vonatkozásában fontos említést tenni a kötelező kegyelmi eljárásról, amely a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítétek esetében áll fenn. Az elmúlt két évszázadban a legsúlyosabb büntetések – például a korábbi büntetőjogunkban a halálbüntetés – végrehajtásához feltétlenül szükséges volt az uralkodó jóváhagyása. Ma a legsúlyosabb büntetésnek az életfogytig tartó szabadságvesztés számít, amelynek alapvetően két formáját különböztethetjük meg.⁵³ Az életfogytig tartó szabadságvesztés esetén az elítélt számára biztosítható a feltételes szabadságra bocsáthatóság lehetősége, ennek „tényleges”⁵⁴ verziójában azonban nem.⁵⁵

A szabályozás alapja az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) gyakorlatának köszönhető. Az Emberi Jogok Európai Egyezményének⁵⁶ (EJEE) 3. cikkébe, vagyis az embertelen és megalázó bánásmód tilalmába ütközik, amennyiben az elítélt számára belátható időn belül nem biztosítja a szerződésben részes állam a felülvizsgálat lehetőségét. Az eljárás lefolytatása viszont nem garancia a szabadulásra, a feltételes szabadságra bocsáthatóság lehetősége minden esetben az elkövető személyiségében bekövetkezett esetleges pozitív változásoktól, a társadalomra veszélyességétől függ.⁵⁷ Ebben az esetben a belátható idő meghatározása vált ki heves vitákat az EJEB és Magyarország között.

Magyarországot Magyar László ügyében marasztalta el az EJEB,⁵⁸ mikor a Debreceni Bíróság nem biztosította ügyfele számára a feltételes szabadságra bocsáthatóság lehetőségét.⁵⁹ A jelenleg hatályos szabályozás egyelőre nem teljesen felel meg az Egyezménynek, tekintve, hogy a bíróság kiszabhat tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetést – ami önmagában nem tilalmazott – de amennyiben a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét nem zárja ki, abban az esetben is 25-40 évig terjedő ténylegesen kitöltött szabadságvesztés az előfeltétele a kötelező kegyelmi eljárás megindításának,⁶⁰ míg az európai fórum a 25 éves időtartam maximumát preferálná.⁶¹

⁴⁹ Igazságügyi Információk. *i.m.*

⁵⁰ Magyarország Alaptörvénye 12. cikk (1)-(2) bekezdés, 13. cikk (1) bekezdés

⁵¹ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról 861-862.§

⁵² PETRÉTEI: *i.m.* 3-4.

⁵³ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 34.§

⁵⁴ *Az életfogytiglani szabadságvesztésnek azon esetét, ahol vagy a törvény vagy a bíróság kizárja a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét, gyakran nevezik Tényleges Életfogytiglani Szabadságvesztésnek (TÉSZ).*

⁵⁵ Majláth György tudományos pályázat. *Ezt egy életen át kell játszani-és még azon is túl, Büntetőjogi Szekció – A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés emberi jogi megítélése – érvek, ellenérvek.* In. https://birosag.hu/sites/default/files/2018-08/18_dok.pdf 11.

⁵⁶ 1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről

⁵⁷ Vinter és mások Egyesült Királyság elleni ügye (66.069/09, 130/10, 3.896/10.) In. *Kúria.* <https://kuria-birosag.hu/hu/ejeb/vinter-es-masok-egyesult-kiralysag-elleni-ugye-6606909-13010-389610> (Letöltés dátuma: 2024. június 2.)

⁵⁸ European Court of Human Rights. *Case of László Magyar v. Hungary.* (Application no. 73593/10) 2014. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-144109%22%5D%7D>

⁵⁹ *Összefoglaló a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt Magyar László felülvizsgálati ügyében Kúria Bfv.II.1812/2014.szám .In. Kúria.* <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/osszefoglalo-tenyleges-eletfogytig-tarto-szabadsagvesztésre-iteelt-magyar-laszlo> (Letöltés dátuma: 2024. június 2.)

⁶⁰ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 43.§-44.§

⁶¹ Vinter és mások Egyesült Királyság elleni ügye.

Felvetődhet kérdésként, hogy mennyiben biztosít reális lehetőséget a szabadság visszanyerésére ezen megoldás, legfőképpen az elítélt korából adódóan.⁶² A Magyar László ügyben hozott EJEB ítélet,⁶³ azonban a TÉSZ-t tulajdonképpen megszüntette, ugyanis miután egyezményesértőnek tekintette Magyarország jogi szabályozását a kérdésben, sor került a kötelező kegyelmi eljárás bevezetésére. Amennyiben az elítélt 40 évet kitöltött a büntetéséből, az intézet értesíti erről az igazságügyi minisztert, aki kezdeményezi a Kúria elnökénél az öttagú kegyelmi bizottság felállítását.

A bizottság tagjai különös tekintettel az elítélt személyiségében bekövetkező pozitív változásokra és ezek külső megnyilvánulására hozzák meg döntésüket, melyet az igazságügyi miniszter felterjeszt a köztársasági elnöknek.⁶⁴

Az eljárás ezen szakaszában láthatjuk, hogy a szabályozás természetében valódi változás a nemzetközi eset ellenére sem történt, ugyanis a miniszteri előterjesztés ebben az esetben sem köti az államfőt a végső döntés meghozatalában.⁶⁵ Elmondható tehát, hogy az elítélt nem kap valódi, kézzelfogható lehetőséget a szabadulásra, nem tudhatja milyen feltételeknek tegyen eleget a büntetése kitöltése során, ugyanis a sorsa továbbra is egy ember, a miniszter kezében összpontosul.

6. KEGYELEM INTÉZMÉNYÉNEK REFORMÁLÁSA

Az utóbbi években több alkalommal felmerült a magyar közéletben a kegyelem megreformálásának szükségessége. Erre a Kormány részéről már érkeztek megjegyzések, tárgyalásokat kezdtek, melyben jelentős változás július 1-jével várható.

E alfejezet célja, hogy röviden bemutassa azon javaslatokat, amelyek az utóbbi években felmerültek az intézmény átstrukturálásával kapcsolatban és hogy ezekből a javaslatokból a jogalkotó melyeket építette be és hogyan a július 1-jétől hatályos szabályozásba.

A problémakör megoldása főleg négy módosításban testesül meg: az ellenjegyzés eltörlésében, a kegyelemben részesíthető bűncselekmények szűkítése körében, valamint a kegyelmi döntések nyilvánosságra hozása kapcsán és az indoklási kötelezettség bevezetése.

A rendszerváltás óta több alkalommal került viták keresztjébe a kegyelem, különösen olyan esetekben, ahol erőszakos vagy akár emberöléssel elítélt személy kegyelmezését hagyták jóvá. A közvélemény kritikus felszólalása az az intézménybe vetett pesszimizmusa nem újkeletű, azonban a demokrácia megjelenésével ezen kritikus hangok csak erősödtek, így a rendszerváltás óta folyamatosan kerül a kegyelem a közéleti kérdések középpontjába.

Dr. Szabó András – volt alkotmánybíró, aki a halálbüntetést eltörlő határozat előadóbirája volt, így nyilatkozott még a kegyelem intézményéről: „*A bíróságnak nincs joga megbocsátani, de a köztársasági elnöknek joga van kegyelmet adni.*”⁶⁶

Ez a volt köztársasági elnököt, Göncz Árpádot érő kritikákat követően egy interjúban mondta az alkotmánybíró, melyben a volt igazságügyminisztert⁶⁷ joggal visszaélőnek nevezte, hogy a köztársasági elnök által javasolt kegyelmi döntést nem ellenjegyezte.

Ezek alapján rengeteget változott az intézmény megítélése, ugyanis míg az 1990-es években a kormány tagjának beavatkozását és ellenvéleményét kritikusan illették, addig a 21. században már inkább garanciális intézményként tekintettek rá. Az idei évben merült fel újra, hogy az igazságügyminiszter kvázi vétőjogát eltörljék, így az egyéni kegyelem gyakorlását ne kössék miniszteri

⁶² 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 42.§, 43.§ (1) bekezdés

⁶³ European Court of Human Rights. *i.m.*

⁶⁴ 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról 46/A-H. pontok

⁶⁵ NAGY Anita: *A kegyelmi és a kötelező kegyelmi eljárás összehasonlítása.* In. *Börtönügyi Szemle.* 2017.

2. szám. [https://real.mtak.hu/86730/1/EPA02705_bortonugyi_szemle_2017_2_065-](https://real.mtak.hu/86730/1/EPA02705_bortonugyi_szemle_2017_2_065-079%20A%20kegyelmi%20C3%A9s%20k%20C3%B6telez%C5%91%20kegyelmi%20elj%C3%A1r%C3%A1s.pdf)

[079%20A%20kegyelmi%20C3%A9s%20k%20C3%B6telez%C5%91%20kegyelmi%20elj%C3%A1r%C3%A1s.pdf](https://real.mtak.hu/86730/1/EPA02705_bortonugyi_szemle_2017_2_065-079%20A%20kegyelmi%20C3%A9s%20k%20C3%B6telez%C5%91%20kegyelmi%20elj%C3%A1r%C3%A1s.pdf)

p.77.

⁶⁶ THANYI Péter: *Bűn, bűnhődés és a kegyelem – Beszélgetés Szabó András nyugalmazott alkotmánybíróval.* In. *Hetek.* 1998. december 5. II. évfolyam. 49. szám. <https://epa.oszk.hu/00800/00804/00041/3200.html>

(Letöltés dátuma: 2024. június 9.)

⁶⁷ DÁVID Ibolya volt ekkor Magyarország igazságügyminisztere

ellenjegyzéshez, hanem ez egyedül a köztársasági elnök jogköre és döntési szabadsága legyen.⁶⁸ Tehát, az új javaslat szerint a köztársasági elnök nagyobb autonómiát kapna, a kormányzat befolyásának csökkentése végett, azonban ez felveti az esetleges egyszemélyi visszaélések veszélyét, mivel ezzel megszüntetik a kegyelmi főosztályt és a folyamatból kivesszük a miniszter személyét is,⁶⁹ ezzel pedig egy személynél koncentrálódik majd a hatalom. Az Országgyűlés 2024. június 11-én szavazta meg több törvény és az Alaptörvény módosítását,⁷⁰ mely alapján a korábbi ígéreteknek megfelelően a kegyelmi jogkör gyakorlását az ellenjegyzést nem kívánó jogkörök közé helyezik, így ezentúl ennek mérlegelése a köztársasági elnök feladata. Ezzel a Kormány a saját, illetve az igazságügyminiszter politika felelősségét vonta ki a folyamatból.

További szándéka a kegyelmet megreformálni vágyóknak, hogy egyes bűncselekményeket mintegy tiltott kegyelmi tárgykör, vegyenek ki a kegyelmi szabályozás hatálya alól. Ebben az értelemben került felvetésre idén a kiskorúak ellen elkövetett bűncselekmények kiemelése, és tiltott kegyelmi tárgykörre nyilvánítása,⁷¹ mely 2024. június 11-én megszavazásra is került⁷² a gyermekvédelmi törvény⁷³ szigorításával együtt. Az új szabályozás július 1-jével lép hatályba. Prof. Dr. Gál István azonban még a szabályozás megszületése előtt kiemelte, hogy azzal a kockázattal jár egy ilyen változás, hogy bizonyos, méltánylást érdemlő esetekben sem adhatna a köztársasági elnök egyéni kegyelmet.

Példaként a következőt hozta fel értekezésében:

„Aki tíz embert ölt meg, kaphat majd kegyelmet, aki egyet, de mellette elkövetett egy kiskorúval szemben egy becsületsértést is halmazatban, az már nem.”⁷⁴

Ezek alapján a reformtörekvést kiváltó botrány alanya, K. Endre továbbra is részesülhetne kegyelemben, ugyanis őt nem pedofília miatt ítélték el, ahogy a média gyakran említést tesz róla, hanem igazságszolgáltatás elleni bűncselekmény elkövetése miatt.⁷⁵

A 13. alaptörvénymódosítás a következő korlátot tartalmazza a köztársasági elnök számára a kegyelmi jogkör gyakorlását illetően:

„az egyéni kegyelmezési jogát a kiskorú személy sérelmére elkövetett szándékos bűncselekmény esetén nem gyakorolhatja”

Ez – ahogy korábban Gál írása is előre vetítette – nagyon tág megfogalmazás és számtalan bűncselekményt fed le, melyeknél a kegyelem lehetőségének kizárása méltánytalan lenne, azonban a módosítást „inspiráló” K. Endre továbbra is jogosult volna rá. Ezt úgy igyekszik orvosolni a jogalkotó, hogy a konkrét bűncselekményi kör meghatározásáról sarkalatos törvényben később rendelkeznek.⁷⁶

Fontos és nagy figyelmet kapó reformötlet a kegyelmi döntések nyilvánosságra hozatalának kritikája is.⁷⁷ Ezzel az alábbi bekezdés részletesebben foglalkozik, hogy miért is lehetne előnyös ennek a bevezetése. A négy intézkedés közül a nyilvánosságra hozatali kötelezettség bevezetését együtt szokták emlegetni az indokolási kötelezettség bevezetésével, mely indoklás szintén a nyilvánosságra kerülne a döntéssel. Annak ellenére, hogy a köztársasági elnök nem köteles jelenleg indokolni döntését, nem is tilos számára, hogy megossza a pozitív elbírálás okait.⁷⁸ Ez azonban nem jellemző, így sokan továbbra is a nyilvánosság és az indokolási kötelezettség törvénybe foglalása mellett teszik le voksukat, azonban a korábban érintett újonnan megszavazott jogszabályi és Alaptörvényváltozás ezen problémapontokat nem érintette, változatlanul hagyta.

⁶⁸ HVG. Eltörlik az igazságügyi miniszteri ellenjegyzést a kegyelmet esetében. 2024. április 25 https://hvg.hu/itthon/20240425_elnoki-kegyelem-ellenjegyzes-torvenymodositas (Letöltés dátuma: 2024. június 9.)

⁶⁹ HVG. *Elfogadták Orbán alaptörvény-módosítását: korlátozzák az államfő kegyelmi jogkörét és eltörlik a kötelező ellenjegyzést.* 2024. június 11. https://hvg.hu/itthon/20240611_elfogadtak-orban-alaptorveny-modositasat-korlatozzak-az-allamfo-kegyelmi-jogkoret-es-eltorlik-a-kotelezo-ellenjegyzest

⁷⁰ Kormány. *Még szigorúbb lett a gyermekvédelmi törvény.* <https://kormany.hu/hirek/meg-szigorubb-lett-a-gyermekvedelmi-torveny> (Letöltés dátuma: 2024. június 11.)

⁷¹ HVG. (2024. április 25.) *i.m.*

⁷² Kormány. *i.m.*

⁷³ 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

⁷⁴ GÁL: *i.m.*

⁷⁵ GÁL: *i.m.*

⁷⁶ HVG. (2024. június 11.) *i.m.*

⁷⁷ Forbes. *Nyilvánosak lehetnek a kegyelmi döntések, nem lesz közvetlen államfő-választás.* 2024. február 16. <https://forbes.hu/uzlet/nyilvanosak-lehetnek-a-kegyelmi-dontesek-nem-lesz-kozvetlen-allamfo-valasztas/> (Letöltés dátuma: 2024. június 11.)

⁷⁸ Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara. *Kivonul a kormány a kegyelmi ügyekből.* 2024. április 26. <https://misk.hu/index.php/1028-kivonul-a-kormany-a-kegyelmi-ugyekbol> (Letöltés dátuma: 2024. június 11.)

7. MELLETTE VAGY ELLENE?

Az államfői kegyelem jogintézménye nem újkeletű, már a római jog által is ismert volt, viszont ez nem jelentette azt, hogy minden korszakban támogatóan viszonyult hozzá a társadalom. Ezen hatalmi jogosítvánnyal való visszaélés a feudális monarchiák levirágzásának ágában kimondottan gyakorinak minősült, ami kiváltotta a társadalom ellenérzését és az intézménnyel kapcsolatos pesszimizmusát.⁷⁹ A kegyelem mindig ambivalens érzéseket váltott ki az emberekből és minden korban megvoltak azok az érvek, ellenérvek, melyek megkérdőjelezték az intézmény létjogosultságát, illetve eljárási lefolyását. Ez a fejezet igyekszik bemutatni a kegyelemmel kapcsolatos nézőpontokat többoldalúan bemutatni.

A jog célja a társadalom számára a lehető legnagyobb mértékű igazság szolgáltatása. Ennek ellenére a jogintézmény mégis szükséges, hiszen a mindennapokban is tapasztalható, hogy a jog nem mindig képes leképezni a társadalom valódi igényeit, akár anyagi, akár eljárási szempontból a *summum ius* könnyen *summa iniurá*vá válhat. Vagyis az írott jog betű szerinti alkalmazása sok esetben ellentétben áll az igazságosság és méltányosság követelményével szemben.⁸⁰ Ezért is lehet indokolt méltányos esetekben, az igazságszolgáltatás „merevségének” ellensúlyozásaként a kegyelem intézményének fenntartása.

Jellemzően a kegyelmi jogosítvánnyal való visszaélés elenyésző, alkalmazása nem mindennapos. A hazai statisztikákat áttekintve láthatjuk, hogy a folyamatban lévő felelősségre vonások közül csupán csekély számú ügyben alkalmazzák a kegyelem valamely válfaját. Számuk egyes közéleti események (pl.: Pápalátogatás 2023-ban) kapcsán időszakonként hirtelen rendhagyóan meg is emelkedik. 2002. január 1. és 2024. március 31-e között a kegyelemben részesültek száma összesen 413 főt tett ki, miközben az elutasított kérelmezők száma jócskán meghaladta a 17 000 főt.⁸¹ Látható tehát, hogy a kérvények sikerességi aránya igencsak alacsony, befogadásuk ritka, ezáltal nem lehet kijelenteni, hogy az intézménnyel való visszaélés egyszerű és bevett gyakorlat lenne.

A klasszikus büntetőjogi iskola atyja, Cesare Beccaria is kételkedett az intézmény létjogosultságában. Úgy vélte, hogy a kegyelemre nem lenne szükség, amennyiben a törvényhozás megfelelően működne, ugyanis az “esztelen törvények és kegyetlen ítéletek” világában van csupán létjogosultsága. A kegyelem helyett nagyobb hangsúlyt kellene fektetni szerinte a törvények maradéktalan érvényesülésére.⁸² Cesare Beccaria véleményének árnyalásához hozzátartozik, hogy a klasszikus büntetőjogi iskola tetteközpontú nézete nem veszi figyelembe a tettes egyéni körülményeit és ezekre tekintettel az egyéni körülményekre tekintettel való méltányosság lehetőségét is elveti.

A kritikai hangok legfőbb érve a hatalmi ágak megosztásának sérelme a jogintézmény alkalmazása kapcsán. Ez főként a közkegyelem viszonylatában szembetűnő, ahol egyértelműen a törvényhozó szerv (az Országgyűlés) az, amely beavatkozik az igazságszolgáltatás működésébe. Bibó István is már akadémiai székfoglalójában 1947-ben felvetette, hogy a hatalmi ágak megosztásának egyik legfontosabb kihívása az adaptibilitás, így a hatalmi ágak folyamatos revíziója szükséges és annak vizsgálata, hogy a modern kor kihívásai hol hozhatnak létre esetleges hatalomkoncentrációt.⁸³

Első ránézésre az államfői kegyelem intézménye egy független, szuverén döntésnek tűnhet. Kiindulva abból, hogy a köztársasági elnök a hatalmi ágakon kívül eső közméltóságként fejt ki a tevékenységét, célja és fő feladata pedig a visszasságok orvoslása független, a nemzet egységét képviselő erőként.⁸⁴ Az államfő ezen hatásköre azonban miniszteri ellenjegyzéshez kötött volt eddig,⁸⁵ így a folyamatban a Kormány is részt vett, ezzel politikailag is befolyást gyakorolhatott ezen döntésen a miniszteren keresztül. Ezzel a Kormány mind elvonta *de facto* a hatáskört a köztársasági elnöktől, mind pedig beavatkozik egy másik hatalmi ág, az igazságszolgáltatás működésébe. A mostani változtatásokkal azonban – miniszteri felelősség és a kegyelmi

⁷⁹ BELOVICS Ervin: Büntetőjog I. Általános Rész, Negyedik, hatályosított kiadás, Orac Kiadó Budapest 2022. p.290.

⁸⁰ NÓTÁRI Tamás: *Summum ius summa iniuria – megjegyzések egy jogértelmezési maxima történeti háttéréhez*. In: *Jogelméleti Szemle*. 2004. 3. szám. <https://jesz.ajk.elte.hu/notari19.html> 20.

⁸¹ Igazságügyi Információk. *i.m.*

⁸² BECCARIA, Cesare: *Büntett és büntetés*. Fordította: Tarnai János, Révai Leo. 1887. Budapest. https://mtda.hu/books/kulf/beccaria_cesare_buntett_es_buntes_opt.pdf 65-67.

⁸³ BIBÓ István: *Az államhatalmak elválasztása egykor és most*. Akadémiai székfoglaló. 1947. január 13. https://vargarockzsolt.blog.hu/2011/03/31/bibo_istvan_az_allamhatalmak_elvalasztasa_egykor_es_most_akademiai_szekfoglalo_1947_jan_13_an (Letöltés dátuma: 2024. június 9.)

⁸⁴ Magyarország Alaptörvénye 9. cikk (1) bekezdés

⁸⁵ Magyarország Alaptörvénye 9. cikk (4) bekezdés

főosztály megszüntetésével – a köztársasági elnök egyeduralmi jogkörévé teszi a kegyelmet, amely egyszemélyi hatalomkoncentrációhoz vezet.

A büntethetőség megszüntetését tényállásszerű, társadalomra veszélyes és bűnös cselekmények esetén egyszemélyi döntéssé tétele ellenérzést válthat ki a társadalomból és kétségeket vethet fel jogbiztonság elvének érvényesülése szempontjából. Főként, ha figyelembe vesszük, hogy mind az egyéni kegyelem, mind a közkegyelem alkalmazása sokszor politikai indíttatások által vezérelt.⁸⁶

Kérdéses azon megoldás helyessége is, hogy az amnesztia jogával az Országgyűlés, mint legfőbb népképviselői szerv élhet, a nemzet akaratának kifejezőjeként viszont szintén kizárólagos döntési jogosultsággal, a közkegyelem gyakorlásáról ugyanis népszavazás nem tartható a jelenleg hatályos szabályozás szerint.⁸⁷ Ennek magyarázata az lehet, hogy a társadalom nem minden esetben képes objektív, nem érzelmi alapú szempontok alapján mérlegelni és valóban megfelelő döntést hozni olyan ügyekben, amelyek során büntetőügyek, különösen elítélt bűnelkövetők kerülnek megítélésre.

A jogszabályok szerint a köztársasági elnöknek nincs indokolási kötelezettsége a döntés meghozatala során⁸⁸. Azonban az indoklás adása a közvélemény szempontjából sokszor megalapozott lehet, illetve az eljárási gyakorlatot is világosabbá teheti. A bírósági eljárások nyilvánossága ellenére ugyanis a társadalom nem kellően tájékozott a jelentős sajtóvisszhangot kiváltó ügyek részleteiben sem. Többször felmerült ezek alapján, hogy az eljárás megváltoztatása indokolt lenne, melyben a jogkör gyakorlását indoklási kötelezettséghez fűzné a jogalkotó.⁸⁹ Ez azonban a 2024. június 11-i változások megszavazása körén ismét kívül került.

Az egyik legtöbbet emlegetett kritika az a kegyelmi döntések nyilvánosságának hiánya. Az ítéletek nyilvánossága a jogállamok egyik fontos sarokköve, melyben mind az eljárás mind az ítélet – bizonyos kivételesen indokolt eseteken kívül – megismerhető a társadalom tagjai számára.⁹⁰ Az Alaptörvény és a nemzetközi jog⁹¹ is említést tesz a nyilvánosság alapelvének fontosságáról.⁹² Az Alaptörvény Szabadság és Felelősség fejezet XXVIII. cikke erről a következőképpen rendelkezik:

*(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.*⁹³

A nyilvánosság elve egyben az igazságosság érvényre jutását és az igazságszolgáltatás elfogadottságát is szolgálják. Döntésekben a két konkuráló alapelv – a személyiségi jog, azaz magánérdek és a közérdek – figyelembevétele meghatározó, így az igazságszolgáltatás jogszerűségének biztosítása érdekében a magánérdek és a közérdek is inkább azt szolgálja, hogy az ítéletek nyilvánosak legyenek.⁹⁴ A kegyelem alkalmazása esetén a közérdek még jelentősebb, ugyanis ebben az esetben sokszor szabadságvesztésre ítélt, köztörvényes bűnelkövetők szabadlábra helyezéséről döntenek, mely az áldozatot is felkavarhatja.⁹⁵ Így a jelen szabályozás, miszerint a kegyelmi döntések nem nyilvánosak, közérdeket sértenek és az intézmény iránti kételyeket erősítik.

BEFEJEZÉS

A kegyelem intézményének vizsgálatából látható, hogy a kegyelem mélyen gyökerezett hagyományokat hordoz magában és fenntartása a jogállami keretek között is látható. Biztosítja a jogalkotó esetleges méltánytalan, túl merev szabályozása esetén – amely a bírót köti ítélezése során – kijavíthatja ezen esetleges

⁸⁶ HADHÁZI. *i.m.* 141.

⁸⁷ Magyarország Alaptörvénye 8. cikk (3) bekezdés a) pont, j) pont

⁸⁸ Igazságügyi Információk. *i.m.*

⁸⁹ Forbes. *i.m.*

⁹⁰ BARTOS. *i.m.* 165.

⁹¹ EJEE 6. cikk és 40. cikk (1993. évi XXXI. törvény). PPJNE 14. cikk (1976. évi 8. törvényerejű rendelet az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányára kihirdetéséről)

⁹² Antal Dániel. *A nyilvánosság és a büntetőeljárás*. In. *Bűnügyi Tanulmányok*. 2010.

https://epa.oszk.hu/02500/02567/00005/pdf/EPA02567_Studia_Iuvenum_Iurisperitorum_5_2010_217-271.pdf p.220.

⁹³ Magyarország Alaptörvénye XXVIII. Cikk

⁹⁴ VÉGVÁRI Réka. *Jogállam és büntetőeljárás*. In. *Állam- és Jogtudomány*. 2002. 1-2 szám.

<https://szakikkkadatbazis.hu/doc/5098775> 150.

⁹⁵ VÉGVÁRI. *i.m.* 151.

rendszerhibákat. Valamint az elkövető, a bűnelkövetés után bekövetkezett, egyéni körülményére tekintettel is megadható, ezzel biztosítva a méltányos igazságosság érvényre jutását.

Azonban ahogy azt az utolsó rész is kifejtette, az intézmény kétségtelenül megújulásra szorul, melynek első lépése az elfogadott alaptörvény-módosítás és jogszabályváltoztatások. Azonban megmutatkozott az is, hogy ez az intézkedés még sok szálát elvarratlanul hagy, melyek szintén reformért kiáltanak, valamint a módosítás új – hatalommegosztási rendet veszélyeztető, tárgykört túlságosan leszűkítő – elemeket is hordoz magában, mely újabb méltánytalansághoz vezethet.

A fentebb már említésre került, az egyszemélyi, korlátok nélküli jogkör is rejt veszélyeket magában, melyeket a jogalkotó sarkalatos törvényben később szándékozik csak szabályozni, ezzel elsiklik afelett, hogy az intézmény esszenciája éppen abban rejlik, hogy a jogalkotó és a jogalkalmazó megkötéseit méltányos körülmények fennállásakor reparálja és helyreigazítja a kegyelemmel, mely rendszerhibákat a jogalkotó nem láthatott a jogszabály megalkotásakor, vagy a jogalkalmazás idején még nem álltak fenn.

A kegyelem intézményének problémáit az elfogadott reformok megoldani nem tudják teljes egészében, sőt újabb kérdéseket vetnek fel, melyek a jövőben új megoldásokat követelnek, melyeket a jogalkotó várhatóan már nem alaptörvényi keretek között, hanem alacsonyabb, törvényi jogforrási szinten fog megtenni.

FORRÁSJEGYZÉK

Felhasznált Irodalom

- [1.] BARTOS Blanka: *Az államfői kegyelem a 21. században – A kegyelmi intézmény lehetséges reformjai.* In. *Jog Állam Politika.* 2020. 2. szám.
- [2.] BECCARIA, Cesare. *Büntett és büntetés.* Fordította: Tarnai János, Révai Leo. 1887. Budapest. https://mtda.hu/books_kulf/beccaria_cesare_buntett_es_buntetes_opt.pdf
- [3.] BECCARIA, Cesare. *Büntett és büntetés.* 1967. Akadémiai Kiadó. Budapest. Szerző: Kádár Miklós. Szerk.: Hajdu Gyula. 6. kötet.
- [4.] BELOVICS Ervin: *Büntetőjog I. Általános Rész, Negyedik, hatályosított kiadás,* Orac Kiadó Budapest 2022.
- [5.] BIBÓ István. *Az államhatalmak elválasztása egykor és most.* Akadémiai székfoglaló. 1947. január 13. https://vargarockzsolt.blog.hu/2011/03/31/bibo_istvan_az_allamhatalmak_elvalasztasa_egyor_es_most_akademiai_szekfoglalo_1947_jan_13_an (Letöltés dátuma: 2024. június 9.)
- [6.] GÁL István László. *A köztársasági elnöki kegyelem jogintézményének múltja és lehetséges jövője* In. *Az Új Btk.* 2024. február 12. <https://ujbtk.hu/prof-dr-gal-istvan-laszlo-a-koztarsasagi-elnoki-kegyelem-jogintezmenyenek-multja-es-lehetseges-jovoje/> (Letöltés dátuma: 2024. június 2.)
- [7.] GYÖRFI Tamás: *Méltóság a kisujjban.* In. *Visszhang.* LXVIII. évfolyam. 9. szám. Feltöltés: 2024. március 1. <https://www.es.hu/cikk/2024-03-01/gyorfi-tamas/meltosag-a-kisujjban.html> (Letöltés dátuma: 2024. június 11.)
- [8.] HADHÁZI Dávid. *A kegyelem, mint büntethetőségi akadály léjogosultsága.* In. *Miskolci Jogi Szemle.* 2018. 13. évfolyam, 2. szám 2. kötet. https://www.mjsz.uni-miskolc.hu/files/egyeb/mjsz/20180202/11_hadhazidavid.pdf
- [9.] HAFENSCHER Károly. *Gyónás és a cethal. A bűnbánatról és a feloldozásról – hitvallási irataink alapján.* *Evangelikus Élet.* 2022. június 30. <https://www.evangelikus.hu/hireink/teologia/gyonas-es-a-cethal> (Letöltés dátuma: 2024. március 29.)
- [10.] HORGOS Livia. *Gondolatok a ius puniendi jogállami tartalmáról.* In. *Miskolci Jogi Szemle.* 2019. 14. évfolyam. 2. különszám. 1. szám. https://www.mjsz.uni-miskolc.hu/files/6567/37_horgoslivia_t%C3%B6rdelt.pdf pp.383-393.
- [11.] HORGOS Livia. *Az állam büntetőhatalma és a gyanú változásai a megalapozástól a remélt bizonyosságig.* In. *Magyar Jog.* 2020. 67. évfolyam. 3. szám.
- [12.] HORVÁTH Attila. *A Népköztársaság Elnöki Tanácsa.* In. *Jog Állam Politika.* 2022. 14. évfolyam, 2. különszám. https://epa.oszk.hu/03000/03010/00029/pdf/EPA03010_jog_allam_politika_2022_ksz_2_197-206.pdf
- [13.] Igazságügyi Információk. *Tájékoztató az általános kegyelmi eljárásról.* 2024. <https://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/tajekoztato-az-altalanos-kegyelmi-eljarasrol> (Letöltés dátuma: 2024. június 3.)

- [14.] NAGY Anita. *A kegyelmi eljárás és a szabadságvesztés félbeszakítása*. In. *Miskolci Jogi Szemle*. 2015. 10. évfolyam. 2. szám. https://www.mjsz.uni-miskolc.hu/files/egyeb/mjsz/201502/5_nagyanita.pdf.
- [15.] NAGY Anita: *A kegyelmi és a kötelező kegyelmi eljárás összehasonlítása*. In. *Börtönügyi Szemle*. 2017. 2. szám. https://real.mtak.hu/86730/1/EPA02705_bortonugyi_szemle_2017_2_065-079%20A%20kegyelmi%20C3%A9s%20k%20C3%B6telez%C5%91%20kegyelmi%20elj%C3%A1r%C3%A1s.pdf
- [16.] NÓTÁRI Tamás: *Summum ius summa iniuria – megjegyzések egy jogértelmezési maxima történeti háttéréhez*. In. *Jogelméleti Szemle*. 2004. 3. szám. <https://jesz.ajk.elte.hu/notari19.html>
- [17.] PETRÉTEI József. *A köztársasági elnök kegyelmezési jogáról*. In. *Az államfő jogállása III. PPKE JÁK*. 2014. <https://real.mtak.hu/17303/1/kegyelem-1.pdf>
- [18.] Szent Biblia – Ószövetség. https://www.istenkereso.hu/letoltesek/biblia/Oszovetseg_2011_7.pdf (Letöltés dátuma: 2024. május 27.)
- [19.] TIHANYI Péter: *Bűn, bűnhődés és a kegyelem – Beszélgetés Szabó András nyugalmazott alkotmánybíróval*. In. *Hetek*. 1998. december 5. II. évfolyam. 49. szám. <https://epa.oszk.hu/00800/00804/00041/3200.html> (Letöltés dátuma: 2024. június 9.)
- [20.] TURCSIK Ferenc: *Tabula rasa, avagy a semmi is valami*. In. *Ha kicsi leszel...* 20. szám. 2010. február 1. <https://www.parokia.hu/archivum/kozosseg/szam/18/cikk/279/>(Letöltés dátuma: 2024. május 2.)
- [21.] VÁCZI Péter: *Kegyelem! A közkegyelem intézményéről és a semmisségi törvényekről*. In. *Tanulmányok a 70 éves Bihari Mihály tiszteletére*. 2013. (letöltés dátuma: 2024. június 3. <https://dfk-online.sze.hu/images/egyedi/bihari/v%C3%A1czi.pdf>)
- [22.] VÉGVÁRI Réka. *Jogállam és büntetőeljárás*. In. *Állam- és Jogtudomány*. 2002. 1-2 szám. <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/5098775>

Jogforrások

- [23.] Magyarország Alaptörvénye XXVIII. cikk, 1. cikk (2) bek. j) pont, 8. cikk 3) bek. j) pont, 9. cikk
- [24.] 1950. évi II. törvény a büntetőtörvénykönyv általános részéről
- [25.] 1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről
- [26.] 1976. évi 8. törvényerejű rendelet az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya kihirdetéséről
- [27.] 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- [28.] 1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről
- [29.] 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- [30.] 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- [31.] 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról
- [32.] 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról
- [33.] 39/1991. (VII. 3.) AB határozat a közkegyelem gyakorlásáról
- [34.] 31/1997. (V. 16.) AB határozat
- [35.] 47/2007. (VII. 3.) AB határozat
- [36.] European Court of Human Rights. *Case of László Magyar v. Hungary*. (Application no. 73593/10) 2014. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-144109%22%5D%7D>
- [37.] **Más források**
- [38.] Érted vagyok. 1995. október 6. évfolyam. 5. szám. In. *Arcanum*. https://adt.arcanum.com/hu/view/ErteDvagyok_1995/?query=kegyelem+fogalma&pg=135&layout=s
- [39.] Forbes. *Nyilvánosak lehetnek a kegyelmi döntések, nem lesz közvetlen államfő-választás*. 2024. február 16. <https://forbes.hu/uzlet/nyilvanosak-lehetnek-a-kegyelmi-dontesek-nem-lesz-kozvetlen-allamfo-valasztas/> (Letöltés dátuma: 2024. június 11.)
- [40.] HVG. *Eltörlik az igazságügyi miniszteri ellenjegyzést a kegyelmet esetében*. 2024. április 25 https://hvg.hu/itthon/20240425_elnoki-kegyelem-ellenjegyzes-torvenymodositas (Letöltés dátuma: 2024. június 9.)
- [41.] HVG. *Elfogadták Orbán alaptörvény-módosítását: korlátozzák az államfő kegyelmi jogkörét és eltörlik a kötelező ellenjegyzést*. 2024.június 11. https://hvg.hu/itthon/20240611_elfogadtak-orban-alaptorveny-modositasat-korlatozzak-az-allamfo-kegyelmi-jogkoret-es-eltorlik-a-kotelezo-ellenjegyzest

- [42.] Jogtudományi Közlöny. 1964. október. 10. szám. In. *Arcanum*. https://adt.arcanum.com/hu/view/JogtudomanyiKozlony_1964/?query=elj%C3%A1r%C3%A1si+kegyelem&pg=597&layout=s p.554.
- [43.] Kormány. *Még szigorúbb lett a gyermekvédelmi törvény*. <https://kormany.hu/hirek/meg-szigorubb-lett-a-gyermekvedelmi-torveny> (Letöltés dátuma: 2024. június 11.)
- [44.] Majláth György tudományos pályázat. *Ezt egy életen át kell játszani-és még azon is túl, Büntetőjogi Szekció – A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés emberi jogi megítélése – érvek, ellenérvek*. In. https://birosag.hu/sites/default/files/2018-08/18_dok.pdf p.11.
- [45.] MIKLÓS Dénes. *Jog tudnivalók ABC-je*. In. Boldizsár Iván. (szerk.) *A Magyar Hírek Kincses Kalendáriuma*. 1973. https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarHirekKincsesKalendariuma_1973/?query=v%C3%A9greha%20%C3%A1si+kegyelem&pg=323&layout=s p.322
- [46.] Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara. Kivonul a kormány a kegyelmi ügyekből. 2024. április 26. <https://misk.hu/index.php/1028-kivonul-a-kormany-a-kegyelmi-ugyekbol> (Letöltés dátuma: 2024. június 11.)
- [47.] *Összefoglaló a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt Magyar László felülvizsgálati ügyében Kúria Bfv.II.1812/2014.szám*. In. *Kúria*. <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/osszefoglalo-tenyleges-életfogytig-tarto-szabadsagvesztesre-ítelt-magyar-laszlo> (Letöltés dátuma: 2024. június 2.)
- [48.] Újszó. *Az SaS a Kočnernek adott kegyelem eltörlését javasolja*. 2018. <https://uj szo.com/kozelet/az-sas-a-kocnernek-adott-kegyelem-eltorleset-javasolja-0> (Letöltés dátuma: 2024. június 10.)
- [49.] Vinter és mások Egyesült Királyság elleni ügye (66.069/09, 130/10, 3.896/10.) In. *Kúria*. <https://kuria-birosag.hu/hu/ejeb/vinter-es-masok-egyesult-kiralysag-elleni-ugye-6606909-13010-389610> (Letöltés dátuma: 2024. június 2.)